

Світлана СИСЮК

кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри обліку і оподаткування
Західноукраїнський національний університет

Микола БІЛОУС

магістр
кафедри фінансового контролю та аудиту
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна

ЕКОНОМІЧНА СУТЬ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ В СИСТЕМІ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ

Організація обліку розрахунків між підприємствами повинна забезпечувати швидке обертання грошових коштів та створити необхідні умови для безперервної оплати придбаних товарно-матеріальних цінностей. Відповідно до Закону України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» розрахункова операція – «приймання від покупця готівкових коштів, платіжних карток, платіжних чеків, жетонів тощо за місцем реалізації товарів (послуг), видача готівкових коштів за повернутий покупцем товар (ненадану послугу), а у разі застосування банківської платіжної картки – оформлення відповідного розрахункового документа щодо оплати в безготівковій формі товару (послуги) банком покупця або, у разі повернення товару (відмови від послуги), оформлення розрахункових документів щодо перерахування коштів у банк покупця» [1].

Загалом розрахунковими операціями виступають взаємні розрахунки підприємств за товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги. Саме від безперервності та планованості організації таких розрахунків вирішальною мірою залежить стан усіх розрахунків підприємства, його фінансовий стан та платоспроможність [2].

Важливе значення для цілей обліку, аналізу та контролю має класифікація розрахункових операцій. Опрацювання літературних джерел [2; 3] дозволяє виділити такі основні класифікаційні ознаки:

- за економічною та правовою суттю – грошові та негрошові (за формою останні поділяються на готівкові та безготівкові; за платіжним інструментом – на розрахункові документи та електронні платіжні засоби);
- за обліково-фінансовою сутністю – за впливом на підприємницький інтерес (з прямим та опосередкованим інтересом), зовнішні та внутрішні; за об'єктами бухгалтерського обліку (розрахунки в межах дебіторської заборгованості та розрахунки в межах кредиторської заборгованості);
- з метою управління доцільно виділити наступні ознаки: за імовірністю виконання розрахунків (нормальна заборгованість – терміни оплати передбачені, прострочена – терміни оплати минули, але існує імовірність проведення розрахунків та сумнівна поточна заборгованість, щодо якої існує невпевненість її погашення боржником та безнадійна заборгованість – поточна заборгованість, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником або за якою минув строк позовної давності); за забезпеченням (незабезпечені та забезпечені).

На рис. 1 визначено розрахункові операції як об'єкт контролю, аналізу та обліку (різних видів). Зокрема, для суб'єктів господарювання, які ведуть управлінський облік, вони вважаються важливим обліковим об'єктом, оскільки завдяки їм можна віднайти внутрішні резерви оптимізації діяльності, аналогічно як і в питаннях податкового обліку.

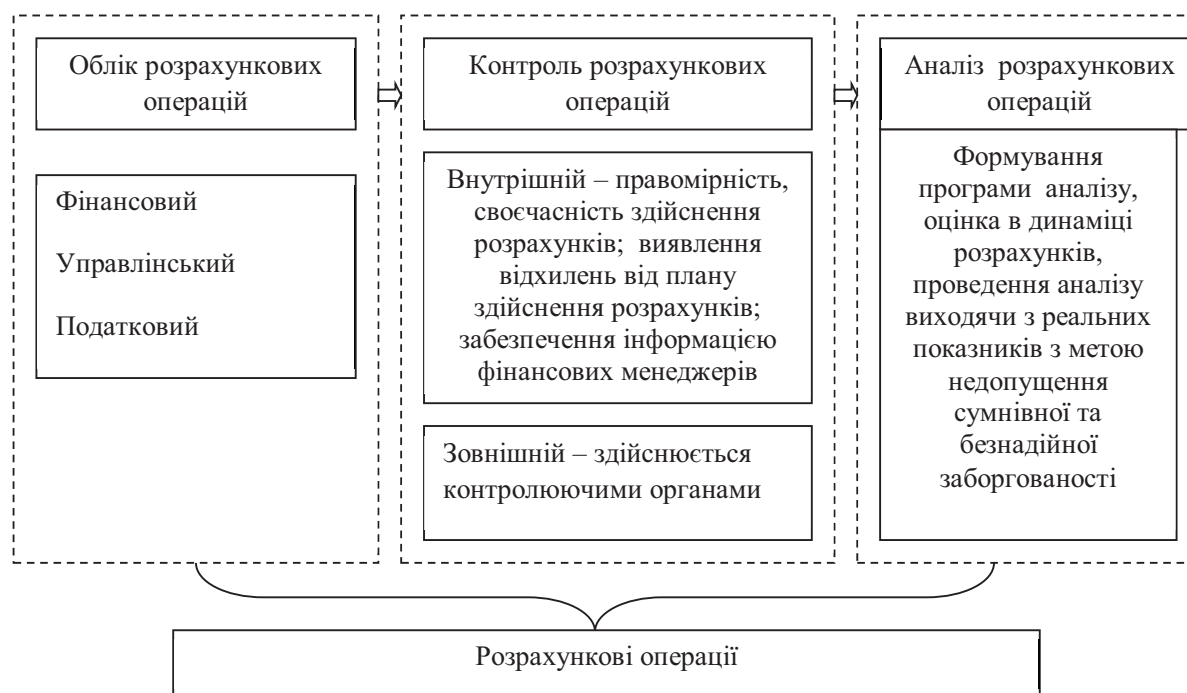

Рис. 1. Розрахункові операції в системі обліку, аналізу та контролю

Примітка. Систематизовано автором

Повертаючись до управлінського обліку розрахунків, слід зауважити, що його ведення має забезпечити:

- своєчасну перевірку розрахунків з постачальниками та підрядниками;
- попередження простроченої дебіторської та кредиторської заборгованості;
- оптимізацію використання грошових коштів.

Саме таке спрямування обліку дасть змогу підприємству раціонально організувати використання своїх коштів в процесі діяльності, уникнути втрат від застосування штрафних санкцій, пов'язаних з розрахунками (до прикладу, погашення кредиторської заборгованості), погіршення іміджу через порушення строків погашення зобов'язань тощо.

Не менш важливу роль в досягненні таких результатів відіграє контроль, який доцільно розглядати із позицій зовнішнього та внутрішнього. Для поліпшення використання цієї функції управління, а саме в частині внутрішнього контролю необхідно більше уваги приділяти внутрішній перевірці документів та підставам проведення платежів.

Натомість аналіз має спрямовуватись на попередження сумнівної та безнадійної заборгованості, оцінку динаміки розрахунків тощо.

Аналіз заборгованості (дебіторської та кредиторської) необхідно здійснювати за кожним покупцем та постачальником, а також щодо термінів її утворення та можливого погашення. Це надасть можливість своєчасно виявляти прострочену заборгованість і вчасно вживати заходи щодо її стягнення. Також потрібно організувати систему аналітичного обліку дебіторської заборгованості не тільки за термінами, але і за розмірами, місцем знаходження покупців і пропонуваними умовами оплати.

Таким чином в комплексі облік, контроль і аналіз виступають елементами управлінської інформаційної системи, яка продукує формування та інтерпретацію усього масиву інформації про розрахунки для ефективного управління їх здійсненням. За умови належної організації цих систем і активної їх взаємодії, підприємства можуть досягти високої результативності та ефективності, а також створити собі позитивний імідж на ринку.

Список використаних джерел

1. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг. Закон України від 06.07.1995 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Гевчук А.В. Розрахунки як інтегрований об'єкт обліку та їх класифікація. Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics». 2018. № 8. С. 45-54 URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/payments-as-integrated-accounting-item-and-theirclassification/>
2. Лучко М.Р., Сисяк С. В Розрахунки та зобов'язання суб'єктів державного сектору. *Економіка і управління. Науковий журнал*. 2018. № 2(78). С. 125-135
3. Сисяк С. В. Проблеми й перспективи вдосконалення організації обліку в Україні: теоретико-прикладні аспекти і міжнародні вимоги *Бізнес Інформ*. 2016. №9. С. 218–223

Марія ШЕСТЕРНЯК

кандидат економічних наук
доцент кафедри фінансового контролю та аудиту
Західноукраїнський національний університет

Анастасія ІВАХІВ

студентка 3 курсу
кафедри фінансового контролю та аудиту
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна

ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА ЙОГО МІСЦЕ У ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Суттєво важливо для кожного суб'єкта господарювання володіти повною та достовірною інформацією про фінансовий стан та результати своєї діяльності під час вирішення щоденних господарських питань, оскільки саме ця інформація є основою у прийнятті управлінських рішень. При цьому, ключовою умовою нормального функціонування підприємства та його структурних підрозділів є забезпеченість грошовими коштами. Грошові кошти є головною складовою частки оборотних активів, від ефективності використання яких залежить величина прибутку господарюючого суб'єкта. Безперервний циклічний рух грошових потоків сприяє нормальному функціонуванню підприємства. Водночас раціональне управління грошовими коштами дозволяє досягнути суб'єктам господарювання оперативних та стратегічних цілей.

Як відомо, грошові кошти – це найбільш ліквідна категорія активів. Вони забезпечують платоспроможність суб'єктів господарювання, їх конкурентоспроможність, надають свободу вибору дій.

Зовнішніх користувачів інформації цікавить, чи були основним джерелом надходження грошових коштів операційна діяльність або інші надходження (вимушена реалізація необоротних активів, запасів, отримання кредитів), чи спрямовувались грошові надходження на розширення виробництва або погашення боргів, чи вміє підприємство належним чином управляти власними коштами тощо. Відповіді на ці запитання наводяться у Звіті про рух грошових коштів.